
Dąbrowa Górnicza-Łosień, st. 2, gm. Dąbrowa Górnicza, woj. śląskie, AZP 96-50/2

Informator Archeologiczny : badania 33, 131-132

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Odkryto i całkowicie lub częściowo przebadano 5 obiektów. Obiekt nr 1 można było interpretować jako ziemiankę o szerokości około 4 m, długości (z południowego zachodu na północny wschód) ponad 4 m i głębokości około 1 m. W narożniku wschodnim wystąpiło palenisko z piaskowców rzecznych. Z wypełniska zebrano liczne ułamki ceramiki, kości zwierzęce i żelazne żuźle. Obiekt nr 2 to palenisko z kamieni i gliny, o średnicy około 1 m, prawdopodobnie związane z obiektem nr 1. Obiekt nr 3 okazał się wannowatą jamą o długości około 5 m (z południowego zachodu na północny wschód), szerokości około 2,5 m i głębokości do 0,8 m. Zawierała bogaty materiał ceramiczny i kości zwierzęce. Obiekty nr 1-3 należy łączyć z wczesnym średniowieczem. Obiekt nr 4 miał jaśniejsze wypełnisko, nieregularny owalny kształt (wydłużony z północy na południe) i wymiary około 3,5 x 1,5 m. Zawierał nieliczne ułamki ceramiki (zapewne kultury lendzielskiej) i fragment siekierki z margla krzemionkowego. Obiekt nr 5 to małe skupisko polepy.

W sezonie 1999 r. nie udało się zakończyć eksploracji środkowej i północno-zachodniej części obiektu nr 1. Odsłonięte partie zostały na głębokości 40 cm zabezpieczone folią i zasypane.

W sumie pozyskano około 2000 ułamków ceramiki, w tym ponad 200 fragmentów brzegów naczyń wczesnośredniowiecznych z X w. i I. połowy XI w., polepę, żuźle żelazne (i prawdopodobnie szklane) oraz kości zwierzęce.

Materiały i dokumentacja są przechowywane w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Roczniku Przemyskim” i „Materiałach i Sprawozdaniach Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”.

Badania będą kontynuowane.

Daniszew, st. 21, gm. *loco*, woj. wielkopolskie, AZP 58-44/90 – patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

DĄBROWA GÓRNICZA – ŁOSIEŃ, st. 2, gm. Dąbrowa Górnicza, woj. śląskie, AZP 96-50/2

- osada wczesnośredniowieczna (XI-XII w.)
- osada nowożytna

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone w lipcu przez dr. Dariusza Rozmusa (autor sprawozdania). Finansowane przez Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej. Trzeci sezon badań. Przebadano powierzchnię 2 arów.

Badania wykopaliskowe miały charakter ratowniczy i prowadzone były w miejscu planowanego przez właściciela działki ciągu stawów rybnych. Znaczną część działki, na której znajduje się stanowisko, stanowi ogród kwiatowo-warzywny oraz sad. W części południowej znajdują się dwa założone przez właściciela działki stawy rybne.

W roku 1999 odsłonięto pozostałości wczesnośredniowiecznego „sztosu”, czyli pieca do wytopu srebra i ołowiu (ob. 1/99). Obiekt ten był w formie owalnej jamy o wymiarach około 200 x 230 cm i intensywnie ciemnym zabarwieniu. W części wschodniej oraz części południowej znajdowały się dwie jamy posłupowe. W jamie usytuowanej w części południowej odkryto skupisko dużych kamieni krzemionkowych. W trakcie eksploracji wyodrębniono w obiekcie jego centralną część o wymiarach 110 x 210 cm w postaci skupiska żuźli (około 30 kg) i polepy, którym towarzyszyły duże fragmenty ceramiki oraz dysze *in situ*. „Sztos” miał wysokość od 60 do 80 cm. Od strony zachodniej znajdowała się jama przypiecowa (ob. 16/99), którą w sezonie 1999 wyeksplorowano tylko częściowo. Jama ta była zagłębiona w stosunku do spągu pieca na gł. 70 cm. W trakcie eksploracji pieca uzyskano około 800 fragmentów ceramiki, w tym ponad 150 fragmentów tygli i dysz. Dwie dysze zachowały się w dobrym stanie. Gdy porównamy je z podobnymi odnalezionymi w Drohiczynie o długości 12-13

cm i średnicy wewnętrznego kanału 1,5-1,7 cm (K. Musianowicz 1969, s. 149), możemy stwierdzić, że ich długości są bardzo podobne – dysza zachowana w całości ma wymiary: długość 11 cm, średnica kanału 2 cm, a dysza nieco uszkodzona: długość 12 cm, średnica kanału 1,9 cm. Pod względem szerokości wewnętrznego kanału egzemplarze z Łośnia są nieco większe (około 3-5 mm). W obiekcie 1/99 odnaleziono również guz cynowy do spinania odzieży oraz taśmę cynową. Interesujące jest, że w przebadanych dotychczas próbkach żużla nie stwierdzono domieszki cyny. Zarówno ceramika, jak i wyroby dostały się do jamy piecowej po jej wykorzystaniu. Nie można inaczej wytłumaczyć obecności łatwo topliwych wyrobów cynowych w warstwie żużla.

Odnaleziona ceramika liczy obecnie około 2700 fragmentów – są to w większości niewielkie ułamki naczyń. Część ceramiki znaleziono w warstwach humusu i podglebia oraz w zasypiskach obiektów nowożytnych i współczesnych. Dominuje, co warto podkreślić, ceramika wczesnośredniowieczna. W jednym tylko obiekcie nr 1/99 znaleziono około 800 fragmentów ceramiki.

Chronologię tegoż materiału wczesnośredniowiecznego ustalono wstępnie na wiek XII na podstawie wylewów naczyń oraz zachowanych w wielu przypadkach śladów ornamentu. Jedną z cech charakterystycznych materiału ceramicznego z Łośnia jest obecność na wielu fragmentach naczyń zielonkawo-oliwkowej polewy.

Naczynia z polewą pojawiają się na terenie Słowiańszczyzny – jak się przyjmuje – od X w., w Polsce w XI, a zwłaszcza w XII w., stanowią jednak ułamek promila wczesnośredniowiecznych zespołów ceramicznych (W. Hensel 1987, s. 378, A- Buko 1990, s. 122). Najbliżej położonym stanowiskiem archeologicznym, na którym wystąpiła ceramika z polewą, jest cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Strzemieszycach Wielkich, położone w odległości około 3-4 km w prostej linii od stanowiska badanego w Łośniu (W. Marciniak 1960).

Niestety stanowisko wczesnośredniowieczne w Dąbrowie Górniczej – Łośniu jest silnie zniszczone intensywnym osadnictwem nowożytnym i współczesnym. Zniszczeń dopełniają okopy z czasów II wojny światowej. Odnaleziono m.in. świetnie zachowany hełm niemiecki oraz liczne łuski pocisków artyleryjskich.

Warto wspomnieć, że znaleziskom z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych towarzyszy domieszka neolitycznego materiału krzemienno-żelaznego. Nie odnaleziono jednak żadnego nienaruszonego obiektu z czasów neolitu.

Stanowisko powinno być przebadane gruntownie ze względu na jego istotne znaczenie dla poznania osadnictwa wczesnośredniowiecznego pomiędzy Olkuszem, Będzinem, Sławkowem i Siewierzem oraz ze względu na zaznaczające się na nim początki ołowiarstwa (w późniejszych epokach stanowić ono będzie podstawę utrzymania oraz zamożności dla wielu grup ludności na tych terenach).

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Zagłębia w Będzinie.

Wyniki badań zostały opublikowane w „Materiałach Archeologicznych na Górnym Śląsku i Ziemiach Pogranicznych w latach 1999-2000”, „Sprawozdaniach Archeologicznych Instytutu Archeologii PAN”, T. 52, s. 389-403.

Badania będą kontynuowane.

DĄBROWA GÓRNICZA – STRZEMIESZYCE WIELKIE, st. 2, gm. Dąbrowa Górnicza, woj. śląskie, AZP 97-50

- osada wczesnośredniowieczna (XI-XII w.)

Wykopaliskowe badania archeologiczne, przeprowadzone w terminie od 9 do 27 sierpnia przez mgr Aleksandrę Rogaczewską (autorka sprawozdania, Muzeum Zagłębia w Będzinie). Finansowane przez Muzeum Zagłębia w Będzinie. Trzeci sezon badań. Przebadano powierzchnię 275 m².